

La Declaració d'Oviedo

Deu propostes per integrar la prevenció en les polítiques de drogues

Preàmbul

El consum de drogues segueix plantejant reptes evidents a les poblacions de tot el món. En només una dècada, ha crescut un 23%.¹ Al mateix temps, la ciència ha demostrat que es pot prevenir una part significativa dels problemes relacionats amb l'ús de drogues. L'Informe Mundial sobre Drogues 2023 de l'Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte (UNODC) va identificar la necessitat de proporcionar i implementar iniciatives internacionals de prevenció del consum de drogues a gran escala.²

El 9 de juny del 2023 es van reunir a Oviedo experts nacionals i internacionals, Espanya, en una consulta organitzada per Proyecto Hombre³ per explorar estratègies efectives en la prevenció de l'ús de drogues d'acord amb els estàndards científics internacionals. Aquestes estratègies aborden les vulnerabilitats relacionades amb les conseqüències socials i de salut negatives, així com les conductes addictives. Arrel de la consulta, es va adoptar la següent declaració per integrar la prevenció al front de les polítiques de drogues.

En línia amb les declaracions globals i els compromisos polítics existents que serveixen de full de ruta per als països, com el Document Final de la UNGASS 2016 i la Declaració Ministerial de 2019 destacant el valor de prevenció basada en l'evidència, amb especial referència a les Normes Internacionals per a la Prevenció del Consum de Drogues de l'ONUDD i l'Organització Mundial de la Salut (OMS),⁶

encoratjats i encoratjades per la recent resolució de la Comissió d'Estupefaents de les Nacions Unides: 65/4 "Promoure la prevenció precoç i integral basada en l'evidència científica",⁷ les organitzacions adherides a la Declaració d'Oviedo pretenen reforçar i comprometre's plenament amb els objectius d'aquestes declaracions i compromisos polítics i, al mateix temps, tornar a accelerar el progrés cap als Objectius de Desenvolupament Sostenible a través de les següents deu propostes.

1 https://www.unodc.org/res/WDR-2023/WDR23_Exsum_fin_SP.pdf

2 https://www.unodc.org/res/WDR-2023/Special_Points_WDR2023_web_DP.pdf

3 <https://proyectohombre.es/> <https://www.proyectohombrestur.org/>

4 <https://www.unodc.org/documents/postungass2016/outcome/V1603301-E.pdf>

5 https://www.unodc.org/documents/hlr/19-06699_E_ebook.pdf

6 https://www.unodc.org/documents/prevention/UNODC-WHO_2018_prevention_standards_E.pdf

7 https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_66/ECN72023_CRP8_2303657E.pdf

Propostes

1. Sol·licitar als països que dediquin almenys el 25% de la seva estratègia i pressupost de reducció de la demanda de drogues a la prevenció per al 2030

Tenint en compte l'evidència existent sobre la prevenció efectiva i rendible, instem els països a arribar a un consens nacional pel 2030, comproment-se a destinar a la prevenció, i mantenir en el temps, almenys una quarta part del pressupost total de les polítiques destinades a la reducció de la demanda de drogues. A més, reiterem que les polítiques han d'equilibrar proporcionalment les mesures de reducció de la demanda i l'oferta de drogues, alhora que han de garantir la salut i la seguretat públiques de totes les persones i salvaguardar els seus drets humans.

2. Promoure un enfocament de la prevenció adreçat a totes les edats de desenvolupament i afavorir una prevenció més precoç

La prevenció ha de començar tan aviat com sigui possible i considerar els períodes que van des de l'embaràs, el període neonatal, la infància i l'adolescència, identificant àrees prioritàries per a la intervenció familiar, escolar i comunitària, i continuar fins a l'edat adulta. La prevenció efectiva se centra en l'enfortiment dels factors de protecció i l'apoderament de les persones al llarg de la seva vida a nivell personal, emocional i social.

3. Fomentar la investigació i l'avaluació per evitar estratègies de prevenció ineficaces o contraproductives

La prevenció és una ciència, i com a tal, la formulació i implementació de polítiques de prevenció haurien d'incorporar intervencions basades en l'evidència, seguiment i mecanismes d'avaluació sistemàtica guiats per estàndards internacionals en estreta col·laboració amb l'acadèmia i les organitzacions de la societat civil. Aquest enfocament és essencial per evitar polítiques de drogues basades en percepcions i creences errònies. A més, invertir en la transferència de la recerca és de gran importància per garantir la implementació d'una prevenció efectiva en diferents contextos socials, econòmics, polítics i culturals.

4. Ampliar la visió de les respostes preventives per canviar l'enfocament centrat en les drogues cap a l'individu i la comunitat

En centrar-se en la persona en lloc de les drogues, les intervencions preventives tenen en compte les vulnerabilitats a nivell individual i l'efecte protector potencial de les estructures socials i el marc legislatiu que envolta la persona. Aquest enfocament permet no només prevenir l'ús de drogues il·lícites, sinó de totes les substàncies en general, incloent-hi el tabac, l'alcohol, el cànnabis, els psicofàrmacs prescrits i les noves substàncies sintètiques que tenen una alta prevalença. Això també inclouria la prevenció de les addiccions no relacionades amb substàncies, com ara el joc o els trastorns relacionats amb els videojocs.

5. Incorporar enfocaments interseccionals en la prevenció que cobreixin tots els col·lectius de risc

L'impacte del consum de drogues és desigual i depèn en gran mesura de determinants socials de la salut que estan influenciats per diversos factors, entre els quals hi ha les identitats relacionades amb el gènere, l'ètnia, l'edat, l'orientació sexual i el lloc de residència, entre d'altres. Per tant, les estratègies de prevenció han d'incorporar un enfocament holístic i interseccional que abordi les diferents vulnerabilitats per permetre l'establiment de polítiques més equitatives i justes. Els serveis de prevenció han de fer tot el possible per cobrir i prioritzar els grups més estigmatitzats i exclosos, com els menors no acompanyats, les persones sense llar, les persones amb problemes de salut mental, les poblacions migrants i desplaçades i els pobles indígenes, entre altres. Això requereix una resposta adaptada a les necessitats específiques de cada individu en cada context.

6. Promoure sistemes de prevenció que impliquin múltiples actors i documentar l'eficàcia i la rendibilitat per a la implementació global

Els sistemes de prevenció han de reunir diverses mesures i esforços coordinats de múltiples sectors governamentals, no governamentals i comunitaris per prestar serveis, a major escala, a nens, nenes i joves, i en diferents edats de desenvolupament. Els països haurien de beneficiar-se dels serveis de prevenció disponibles a nivell nacional i local i alinear-los amb els estàndards científics internacionals. Per tant, cal invertir més en replicar models de prevenció que hagin demostrat la seva eficàcia i rendibilitat a nivell internacional.

7. Proporcionar una cobertura universal a partir d'un continuum d'atenció

En concordància amb un enfocament de salut pública, els països han d'oferir una prevenció de l'ús de drogues que sigui accessible i assequible per a totes les persones, a nivell global i local, i que estigui interconnectada, mitjançant una atenció contínua, amb la promoció de la salut, la detecció i la intervenció precoç, la reducció de danys, el tractament de l'addicció, la rehabilitació i la integració social.

8. Prioritzar l'acció en els països d'ingressos baixos i mitjans

En els països d'ingressos baixos i mitjans, i en les regions que experimenten crisis humanitàries, poden faltar infraestructures socials i sanitàries bàsiques. En aquests contextos, invertir en prevenció hauria de ser una prioritat. Instem a la construcció d'aliances sòlides entre governs, organitzacions internacionals, la societat civil i el sector privat, així com l'intercanvi d'experiències en prevenció des d'un enfocament d'Acció Sense Dany que contempla la contextualització i l'adaptació local de les intervencions. També sol·licitem implementar iniciatives per empoderar les famílies, altres cuidadors i líders juvenils i comunitaris.

9. Capacitar les generacions actuals i futures de professionals de la prevenció

Reconeixent el paper clau dels professionals en la implementació d'una prevenció eficaç, demanem a la comunitat educativa a incorporar la ciència de la prevenció de conductes de risc en els plans d'estudis troncal i obligatoris de les ciències de la salut, de l'educació i socials. També destaquem la necessitat de disposar de processos de certificació i formació continuada per als professionals de la prevenció al llarg de la seva trajectòria laboral i garantir mesures de suport per evitar el burn-out.

10. Fer un seguiment de l'estat de les polítiques de prevenció mitjançant una supervisió responsable

Convidem els països, la Comissió de Estupefaents, l'ONUDD, l'OMS i les organitzacions relacionades a avaluar adequadament la cobertura, pertinència, implementació, inversió i eficàcia de les polítiques de prevenció de les drogodependències a les seves jurisdiccions mitjançant sistemes de seguiment permanents i recollida i anàlisi de dades a través d'informes internacionals, regionals, nacionals i locals o avaluacions ad hoc, en estreta col·laboració amb la societat civil.

Organitzacions adherides:

El període d'adhesió començarà l'1 de gener de 2024. La Declaració es presentarà al 67è període de sessions de la Comissió de Estupefaents de les Nacions Unides del 18 al 22 de març de 2024. Per adherir-se i veure la llista d'organitzacions: www.oviedodeclaration.org

Amb la col·laboració de:

Susana Al-Halabí, Eulalia Alemany, Alfonso Arana, Andrea Ascari, Graciela Barreto, Karen Biggs, José María Blanco, Jessica Bolaños, Doug Bond, Luís Bononato, Nicolas Bourguignon, Ilko Boyadzhiev, Michal Budniakiewicz, Pedro Caceda, Selva Careaga, Fabián Chiosso, Ibe Christogonus, Ashley Colon, Nicolás Conde, Joe Coyte, Calixta De Balmaceda, Mari Paz De La Puente, Marta Del Arco, Cristina Delgado, Natacha Delmotte, Paulo Azevedo Dias, Covadonga Díaz, Markéta Dolejsi, Alasana Drammeh, Cristian Duarte, Maria Àngels Duch, Oriol Esculies*, Gonzalo Esquivel, Aránzazu Fernández*, José Ramon Fernández-Hermida, Souraya Fremm, Orsolya Gancsos, Lucía Goberna*, Alba González, Eliseo González, Marta González, Yoana Granero, Sharif Hamid, Patrick Harvey, Amir Hasanović, Eider Hormaetxea, Jhonny Huanto, Martin Infante, Ruslan Isaev, Julio César Jonte, Phaedon Kaloterakis*, Habib Taigore Kamara, Rogers Kasirye*, Raffi Kaypekian, Kyoko Kondo, James Koryor, Matej Košir, Pablo Kurlander, Alex Lee, Domingo Legua, Paola Lami, Faisal Latif, Thomas Legl, Manuel Enrique López, Marianella Lorenzo, Wadih Maalouf, Quetzalli Manzano, Regina Mattsson*, Gabriel Mejía, Orlando Menéndez, Guilherme de Sousa Meneses, Manuel Mingorance, Peter Moilanen, Jesús Morán, Gladness Hemedi Munuo, Sonja Phutachad Neef*, Danil Nikitin, Augusto Nogueira*, Irene Núñez, George Ochieng Odalo, Jorge Olivares*, Carmen Orte, Nuria Parada, Belén Pardo, Virginia Pérez, Elena Presencio, Lidia Clara Rodríguez, Lucas Roncati, Patricia Ros, Miguel Rubio, Margarita María Sánchez, Adriano Schuster, Luis Sdoia, Roberto Secades, Rosario Sendino, Dharav Shah, Elias Siboniyo, Ondřej Sklenář, Stig Erik Sørheim, Eva Tenorio, Fabián Tonda, Lohanis Ureña, Shane Varcoe, Eloísa Velarde, Olga Vicente, Cristina Von Sperling, Diana Vincent, Ina Vutkariov, Dandy Yela, Natalia Zachartzi*, Mikhail Zharkov.

*Grup de treball. Contacte: contact@oviedodeclaration.org

Observadors*:

Espanya (Delegació del Govern per al Pla Nacional de Drogues, Ministeri de Salut)
Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte (Secció de Prevenció, Tractament i Rehabilitació)
Consell d'Europa (Grup Pompidou)
Universitat de les Illes Balears (Grup de Recerca i Formació Socioeducativa)
Universitat d'Oviedo (Unitat de Recerca en Conductes Addictives)
Comitè de ONG de Drogues de Viena

*Els observadors no necessàriament estan d'acord amb el contingut de la declaració.